

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

Į 2021-05-14

Nr.

Nr. (1.40Mr) 7R-2693

DĖL 2021–2030 METŲ TEISINGUMO SISTEMOS PLĖTROS PROGRAMOS PROJEKTO DERINIMO

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija (toliau – VRM) susipažino su pateiktu derinti 2021–2030 metų teisingumo sistemos plėtros programos projektu (toliau – Projektas) ir teikia dėl jo šias pastabas ir pasiūlymus:

Projekte visiškai neliko sisteminio požiūrio, jungiančio teisminį procesą su ikiteisminio tyrimo problematika, kur Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos kompetencija yra labai svarbi.

Problemų priežasčių medyje iškeltos šios 5 problemos „Nepakankamai veiksminga baudžiamoji politika“ priežastys: perteklinis nusikalstamų veikų kriminalizavimas, griežtų bausmių ir nepakankamo alternatyvų laisvės atėmimui taikymo tendencijos ir nepakankamai efektyvus mokymų prokurorams procesas. Šios priežastys neatspindi visos problemos, ypač tos jos dalies, kuri susijusi su ikiteisminiu tyrimu, todėl projekte neplanuojamos priemonės tokioms priežastims šalinti. Siūlomos priemonės ir sprendžiamos problemos daugiau susijusios su Teisingumo ministerijos srityje veikiančiomis institucijomis, nors dažnai kompetencijos yra persipynusios, problemos yra kompleksinės ir negali būti sprendžiamos veikiant tik vienai ar kitai institucijai. Plėtros (pažangos) programos turi būti skirtos tam tikroms aiškiai nustatytoms problemoms spręsti (pvz.: ilgi ikiteisminio tyrimo terminai, neefektyvi baudžiamojo poveikio politika ir pan.), apimant visas suinteresuotas ir tam tikrame procese dalyvaujančias institucijas, nesvarbu, kokios ministerijos kuravimo srities kompetencijai priklauso problema. Nežiūrint sistemškai į racionalų ir efektyvų tiek žmogiškųjų išteklių, tiek finansinių išteklių panaudojimą, problema iki galo nėra išsprendžiama.

Projekto pagrindime analizuojant sprendžiamų problemų priežastį „5.2. Griežtų bausmių taikymo tendencijos“, iškeliama aktualios problemos, susijusios su ilga tyrimo trukme: didelė ikiteisminius tyrimus atliekančių pareigūnų kaita, žmogiškųjų išteklių trūkumas, didelis atotrūkis tarp nusikalstamas veikas darančių asmenų ir pareigūnų specialiųjų žinių ir naudojamų technologijų, biurokratinės baudžiamojo proceso procedūros ir sudėtingas įrodymų fiksavimas (pvz., dubliuojamas ikiteisminiam tyrimui reikšmingų duomenų fiksavimas vaizdo / garso priemonėmis ir protokole), lemiantys perteklinių veiksmų atlikimą ir sukuriantys veiklos, orientuotos į procedūras, o ne į rezultatą, efektą ir pan., tačiau yra neaišku, kaip tai koreliuoja su griežtų bausmių taikymu, ir nenumatomos jokios priemonės šioms priežastims šalinti (pvz., inicijuoti procedūrų peržiūrą, kas yra Teisingumo ministerijos kompetencija).

Norint trumpinti ikiteisminio tyrimo terminus, nepakanka iškelti vien tik ilgų ekspertizių problemą, nes tai kompleksinė problema, reikalaujanti tiek Teisingumo ministerijos (pvz.: teisinio reglamentavimo tobulinimas, perteklinių procedūrų atsisakymas ir pan.), tiek ir prokuratūros įsitraukimo (pvz., pertekliniai pavedimai bylose (įskaitant ir ekspertizių skyrimą) ir pan.).

Analizuojant sprendžiamos problemos priežastį „5.3. Nepakankamai efektyvus mokymų prokurorams procesas“, nurodoma aktuali problematika, kad „būtina intensyvuoti ikiteisminio tyrimo veiksmus bylose, kuriose nukentėjo nepilnamečiai asmenys; maksimaliai trumpinti reikalingos medžiagos ekspertizei surinkimo ir jos paskyrimo terminą, pilnai įgyvendinti „vienos“ vaiko apklausos principą, mažinti ikiteisminių tyrimų trukmę“, ir analizuojama turto tyrimo ir išplėstinio turto konfiskavimo problematika, tačiau kompleksinių priemonių, išskyrus prokurorų kvalifikacijos kėlimą, nenumatoma.

Nors Projekto pagrindime, analizuojant problemas ir jų priežastis, minima, kad būtina intensyvuoti ikiteisminio tyrimo veiksmus bylose, kuriose nukentėjo nepilnamečiai asmenys; maksimaliai trumpinti reikalingos medžiagos ekspertizei surinkimo ir jos paskyrimo terminą, visiškai įgyvendinti „vienos“ vaiko apklausos principą, mažinti ikiteisminių tyrimų trukmę (5.3 priežastis „Nepakankamai efektyvus mokymų prokurorams procesas“), vis dėlto nekeliamos tokios aukų apsaugos problemos, kaip psichologų dalyvavimo vaikų apklausose neužtikrinimas dėl netobulos pasitelkimo sistemos. Akcentuotina, kad psichologų dalyvavimui vaikų apklausose užtikrinti tobulinant jų pasitelkimą reikėtų imtis kompleksinių veiksmų. Turėtų įsitraukti Teisingumo ministerija kartu su Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba, VRM, psichologų bendruomene, taip pat turėtų būti sprendžiama dėl galimo psichologų užmokesčio kėlimo. Atsižvelgiant į tai, kas paminėta, reikėtų įvertinti tiek ikiteisminį tyrimą atliekančių ikiteisminio tyrimo įstaigų, prokuratūros ir teismų psichologų skaičiaus ir kvalifikacijos poreikį, tiek pasitelkimo koordinavimo ir apmokėjimo administravimo klausimus, tiek galimybę pasitelkti informacines sistemas ne tik psichologams pasitelkti, bet ir kitiems analogiškiems organizaciniais procesams – grynėjams iškviesti, vaiko teisių apsaugos specialistams pasitelkti, teismo apklausų laikui derinti.

Projekto Nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP) 8.1 uždaviniui „Didinti teisingumo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą“ įgyvendinti **nenumatoma palikti 8.1.4 rodiklio „Sunkių ir labai sunkių nusikaltimų, kurių ikiteisminis tyrimas truko ne ilgiau kaip 9 mėnesius, dalis“**. Manome, kad šio rodiklio koordinavimas turi likti Teisingumo ministerijos kompetencija. Pažymėtina, kad šio rodiklio įgyvendinimas susijęs ne tik su VRM pavaldžių ikiteisminio tyrimo įstaigų veikla, tačiau ir su kitų šalies ikiteisminio tyrimo institucijų veikla, t. y. pirmiausia Generalinės prokuratūros, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Muitinės kriminalinės tarnybos ir kt. Manome, kad vien ikiteisminio tyrimo įstaigos – be Generalinės prokuratūros, ikiteisminiam tyrimui vadovaujančios įstaigos, be Teisingumo ministerijos ir netgi tam tikrais atvejais be teismų indėlio – šio rodiklio įgyvendinti bus nepajėgios, todėl keliamos problemos turi būti sprendžiamos kompleksškai.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, pvz., policija, net ir labai norėdama, realiai negali užbaigti visų ikiteisminių tyrimų pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse numatytus terminus, nes tai priklauso nuo daugelio objektyvių priežasčių – patys policijos pareigūnai turi per didelį ikiteisminių tyrimų, atliekamų vienu metu, kiekį (dėl per didelio darbo krūvio), tyrimuose reikia gauti specialistų, ekspertų išvadas, o šių ekspertizių atlikimas užtrunka ilgą laiką, ilgai negaunami iš užsienio šalių ten išsiųsti Europos tyrimo orderiai ar teisinės pagalbos prašymai ir kt. Pačių specialistų ir ekspertų trūksta, todėl objektų tyrimai ir ekspertizės atliekamos per ilgai. Be to, dabar nusikaltimus darantys asmenys naudoja vis intelektualėses priemones, IT technologijas, tad nusikaltimų tyrimai yra sudėtingi ir ilgai užtrunka. Atsižvelgiant į tai, reikalingas sisteminis požiūris į baudžiamojo proceso teisinio reguliavimo pokyčius šalinant perteklinius veiksmus, bei iniciatyva siekti bendro visų teisėsaugą vykdančių institucijų požiūrio į procesinius sprendimus, taip pat sprendžiami ir finansavimo skyrimo ekspertinėms įstaigoms klausimai, kad būtų padidintas reikalingų

ekspertų ir specialistų skaičius, atnaujinta arba įsigyta nauja įranga. Teisingumo ministerija, kaip institucija, formuojanti valstybės politiką baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso srityse, yra atsakinga už būtinus teisinio reglamentavimo pakeitimus (pvz., baudžiamojo proceso procedūrų supaprastinimas ir pakeitimas). Ikiteisminio tyrimo trukmei taip pat svarbi prokuratūros pozicija dėl tam tikrų veiksmų atlikimo (pvz., pertekliniai veiksmai nesudėtingose bylose reikalauja papildomų žmogiškųjų išteklių, kurie galėtų būti pasitelkti būtent sunkiems ir labai sunkiems nusikaltimams tirti). Atsižvelgdami į tai, ką išdėstėme, manome, kad NPP 8.1.4 rodiklis „Sunkių ir labai sunkių nusikaltimų, kurių ikiteisminis tyrimas truko ne ilgiau kaip 9 mėnesius, dalis“ turi būti numatytas Projekte.

Vidaus reikalų viceministras

Vitalij Dmitrijev

Z. Klumbytė, (8 5) 271 7225, el. p. zita.klumbyte@vrm.lt

O. Plesko, (8 5) 271 9957 el. p. oksana.plesko@policija.lt

S. Mitalauskas, tel. (8 5) 271 7143, el. p. sigitas.mitalauskas@vrm.lt

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija 188601464, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius, Lietuva
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL 2021-2030 M. TEISINGUMO SISTEMOS PLĖTROS PROGRAMOS PROJEKTO DERINIMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2021-05-21 Nr. 1D-2911
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2021-05-21 Nr. 6R-6144
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Vitalij Dmitrijev, Viceministras
Sertifikatas išduotas	VITALIJ DMITRIJEV, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2021-05-21 09:31:22 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2021-05-21 09:31:47 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2020-12-22 09:17:54 – 2023-12-22 09:17:54
Parašo paskirtis	Registravimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Vanda Turauskienė, Dokumentų tvarkytoja
Sertifikatas išduotas	VANDA TURAUSKIENĖ LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2021-05-21 10:13:38 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-C
Laiko žymoje nurodytas laikas	2021-05-21 10:13:43 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-09-28 08:35:02 – 2021-09-27 08:35:02
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Gauto dokumento registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, į.k. 188604955 LT", sertifikatas galioja nuo 2019-09-25 15:37:33 iki 2022-09-24 15:37:33
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento priedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	DocLogix v11.0.0.0
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2021-05-21 11:50:00)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2021-05-21 11:50:01 Dokumentų valdymo sistema Avilys